

Významové poměry

Pro žáky 9. ABC

Obsahy vět souřadně spojených jsou v různém významovém poměru.

Rozlišujeme tyto významové poměry:

1. Poměr slučovací +
2. Poměr stupňovací ↵
3. Poměr odporovací x
4. Poměr vylučovací ~
5. Poměr příčinný ←
6. Poměr důsledkový →

Slučovací poměr

- * Věty jsou obsahově rovnocenné.
- * Spojovací výrazy: a, i, ani, nebo, také, pak, rovněž, i - i, ani - ani, jednak - jednak, dílem - dílem, jak - tak, hned - hned
- * Čárka mezi větami se nepíše před a, i, ani

*Př: Ráda cestuji **a** poznávám nové země.*

*Př: **Ani** k němu nepůjdu, **ani** mu nezavolám.*

*Př: Dnes půjdu s kočkou k lékaři **a pak** jí koupím něco dobrého.*

Stupňovací poměr

- * Druhá věta stupňuje = zesiluje obsah věty první, je obsahově závažnější.
- * Spojovací výrazy: ba, ba i, ba ani, dokonce, dokonce i, nadto, nejen - ale i, nejen - nýbrž i
- * Čárka se píše vždy.

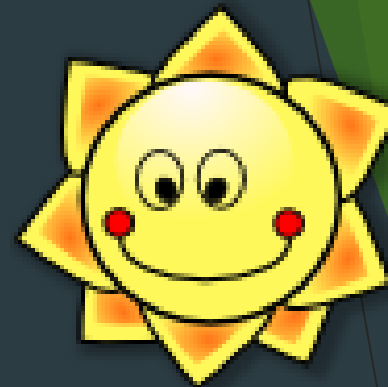
Př: Navštívil nejen Kanadu, ale letěl i do Jižní Ameriky.

Př: Rodiče měli velký strach, dokonce i na policii volali.

Př: Venku lilo jako z konve, ba i kroupy padaly.

Odporovací poměr

* **Obsahy obou vět jsou v rozporu.**

Druhá věta odporuje větě první nebo ji nějak omezuje.

* **Spojovací výrazy: ale, avšak, však, nicméně, leč, ale také, nýbrž, naopak, a přece, jenže, sice - ale**

* **Čárka se píše vždy.**

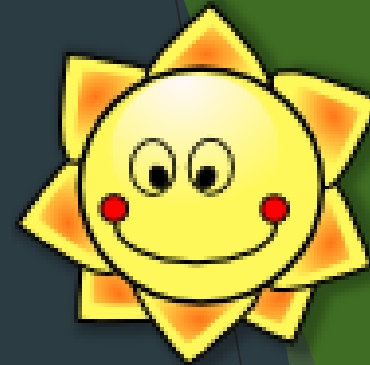
*Př: Byl ve Španělsku, **ale** Madrid nenavštívil.*

*Př: Vzkaz od Zuzky si **sice** přečetl, **ale** vůbec mu nerozuměl.*

*Př: Úkol je docela těžký, **avšak** mně to nevadí.*

Vylučovací poměr

- * Obsahy obou vět se vzájemně vylučují, buď platí jedno, nebo druhé.
- * Spojovací výrazy: nebo, anebo, či, buď - buď, buď - anebo, jinak, ať - či, zdali - či
- * Čárka se nepíše, pokud se nejedná o důrazné vyloučení dvou možností.

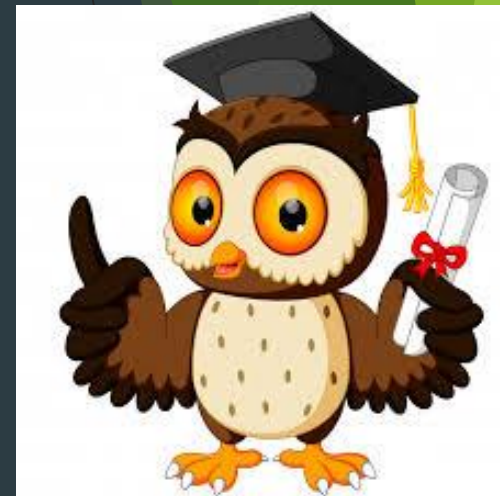
*Př: Odpoledne chodím na hřiště **nebo** se dívám na televizi.*

*Př: O prázdninách **bud'** pojedeme na vodu, **nebo** se vypravíme do hor.*

*Př: **Bud'** se mu omluvíš, **anebo** tě trest nemine.*

Příčinný poměr

- * Druhá věta uvádí příčinu (důvod) pro to, co se tvrdí v první větě.
- * Spojovací výrazy: *nebot'*, *vždyt'*, *totiž*
- * Čárka se píše vždy.

*Př: Šel jsem na procházku, **nebot'** jsem nemohl usnout.*

*Př: Nemohla jsem vám zavolat, **vždyt'** se mi tam ztratil signál.*

*Př: Na písemku byl dobře připraven, učil se **totiž** celou noc.*

Důsledkový poměr

- * Druhá věta vyjadřuje důsledek věty první.
- * Spojovací výrazy: proto, a proto, tedy, a tedy, tudíž, tak, a tak
- * Čárka se píše vždy.

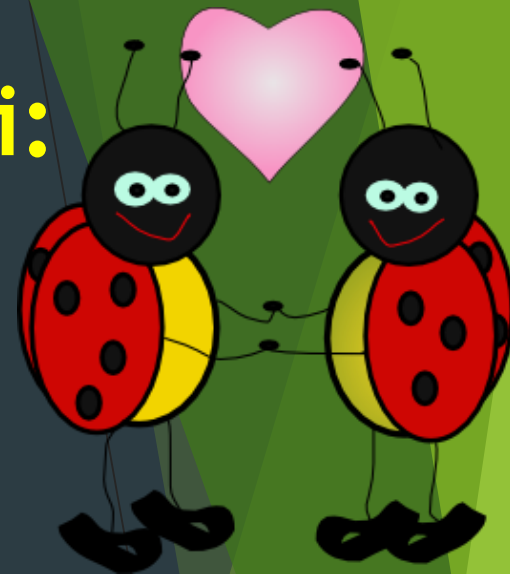
*Př: Neměl peníze, **a proto** nemohl letět na dovolenou.*

*Př: Opravdu se mi líbila, **tudíž** jsem si ji nakonec koupila.*

*Př: Bolelo ho v zádech, **a tak** cvičil.*

Tyto významové poměry rozlišujeme mezi:

- 1) Souřadně spojenými hlavními větami
- 2) Souřadně spojenými vedlejšími větami
- 3) Jednotlivými členy ve větných členech několikanásobných

*Př: Ad1) Nedovedl se na ni zlobit dlouho, **neboť** ji měl rád.*

*Př: Ad2) Zdálo se, že bouře nikdy neskončí **a** že bude pršet celou noc.*

*Př: Ad3) **Bud'** pozvi Kamila, **nebo** Kláru.*

Několikanásobný větný člen

Slučovací poměr

maminka **a** tatínek

Stupňovací poměr

maminka, **a dokonce i** tatínek

Odporovací poměr

sice maminka, **ale** ne tatínek

Vylučovací poměr

bud' maminka, **nebo** tatínek

Příčinný poměr

je hodný, **nebot'** náš (Zřídka se vyskytuje)

Důsledkový poměr

maminka, **a proto** i tatínek

Vyhledej několik násobné větné členy a urči významový poměr mezi nimi:

1. *Auto se pomalu, ale jistě blížilo k cíli.*
2. *Narodil se jim chlapec, nebo děvče?*
3. *Koupila jsem si sešity, tužky i pravítka.*
4. *Oba pracovali vesele, dokonce s radostí.*
5. *Lásku potřebují všechny živé bytosti, tudíž i psi.*
6. *Ubytování si zajistíme buď v hotelu, anebo v penzionu.*
7. *Běžel ze všech nejrychleji, a proto vítězně.*
8. *Karolína milovala nejen jízdu na koni, ale i přírodu.*

A jak to mělo být správně?

1. Auto se pomalu, ale jistě blížilo k cíli.

2. Narodil se jim chlapec, nebo děvče?

3. Koupila jsem si sešity, tužky i pravítka.

4. Oba pracovali vesele, dokonce s radostí.

5. Lásku potřebují všechny živé bytosti, tudíž i psi.

6. Ubytování zajistíme bud' v hotelu, anebo v penzionu.

7. Běžel ze všech nejrychleji, a proto vítězně.

8. Karolína milovala nejen jízdu na koni, ale i přírodu.

ODPOROVACÍ

VYLUČOVACÍ

SLUČOVACÍ

STUPŇOVACÍ

DŮSLEDKOVÝ

VYLUČOVACÍ

DŮSLEDKOVÝ

STUPŇOVACÍ

A ještě jednou na závěr:

Urči významové poměry mezi HV a doplň čárky:

- 1. Zůstaneme doma neboť hustě prší.*
- 2. Mám hlad v lednici však nic není!*
- 3. Hance nechutnalo žádné jídlo dokonce ani pizzu nechtěla.*
- 4. Budeš pořádně trénovat anebo toho hokeje necháš.*
- 5. Tereza byla nemocná a proto musela ležet.*
- 6. Začalo sněžit a vítr se utišil.*
- 7. Od té doby se mu neposmívali vždyť byl hrdina!*
- 8. Člověk se občas poučí ale někdy opakuje stejnou chybu.*

A zde je správné řešení:

1. Zůstaneme doma, **nebot'** hustě prší. PŘÍČINNÝ
2. Mám hlad, v lednici **však** nic není! ODPOROVACÍ
3. Hance nechutnalo žádné jídlo, **dokonce ani** pizzu nechtěla. STUPŇOVACÍ
4. Budeš pořádně trénovat, **anebo** toho hokeje necháš. VYLUČOVACÍ
5. Tereza byla nemocná, **a proto** musela ležet. DŮSLEDKOVÝ
6. Začalo sněžit **a** vítr se utišil. SLUČOVACÍ
7. Od té doby se mu neposmívali, **vždyt'** byl hrdina! PŘÍČINNÝ
8. Člověk se občas poučí, **ale** někdy opakuje stejnou chybu. ODPOROVACÍ

Milí devátáci,

pokud jste pozorně prostudovali tuto prezentaci věnovanou významovým poměrům, jistě zvládnete i on-line cvičení, které najdete na webových stránkách:

http://www.zsvernerice.cz/cviceni/cj/cj_cviceni/pomery_mezi_vetami_hlavnimi.htm

Můžete využít SNÍMÁNÍ OBRAZOVKY celé ☺ (naší je jen kousek)

Pokud nemáte možnost, nafot'te mobilem.

Úkol je na týden: 4. 5. -10. 5. 2020

Tvoje skóre je 100%.
Výborně.

Výhodnocení

Vaše češtinářky: Mgr. Petra Kratochvílová a Mgr. Martina Skramušská

PS: V případě nejasností se na nás můžete obrátit prostřednictvím emailů:

petra.kratochvilova@mostzs15.cz a martina.skramusska@mostzs15.cz

Použité zdroje: <http://www.clker.com/>